

Marinka Melinda

tudományos segédmunkatárs, MTA-DE néprajzi Kutatócsoport
doktorjelölt, DE Történelem és néprajzi doktori iskola
4032 Debrecen, Egyetem tér 1.

Néprajz és kulturális antropológia szekció.

Előadás címe:

**Identitásválság – kulturális reflexió:
Kriziskezelési minták egy elmagyarosodott sváb település lokális
társadalmában**

A történeti Szatmár megyébe betelepült svábok és utódaik életére számos kulturális, gazdasági, illetve társadalmi és környezeti tényező gyakorolt hatást a 18. századtól napjainkig. Az elmúlt 300 év alatt a szatmári svábok körében többféle helyváltoztatás valósult meg, illetve több népcsoporttal való interetnikus kapcsolat révén olyan kulturális reflexiók alakultak ki, amelyek nagy mértékben megváltoztatták etnikai sajátosságait. Napjainkban ezeknek a kölcsönhatásoknak a lenyomatait tapasztalhatjuk, amely mondhatni alapot ad identitásőrző mechanizmusuk milyenségének. Előadásomban ennek az identitást befolyásoló folyamatnak a történeti hátterét és néprajzi vetületeit szeretném bemutatni.

Mivel a szatmári sváb települések összességére vonatkozó adatok ismertetése meghaladná előadásom terjedelmi kereteit, így a problémakör mélyebb érzékeltetése érdekében csak egy település, Mezőpetri (Románia) vonatkozásában körvonalazom az identitásválság megjelenésének okait és a krízis kezelésére adott kulturális válasz formáit. A jelenkori társadalmi folyamatok értelmezésén keresztül ismertetem azt a társadalmi, szociokulturális átrendeződést, amely a 20. század folyamán esetükben több szakaszban ment végbe, és amely jelentős mértékben meghatározta jelenkori identifikációs magatartásformáikat. Külön vázolom tehát azokat a jelenségeket, amelyek kialakíthatták az egyén, illetve a lokális kisközösségek azonosságtudatának válságát is. Egyfajta esettanulmány referálása során szeretném azokat a mondhatni mikroszintű válságszituációkat kiragadni, amelyek a napjainkban tapasztalt többes kötődés kialakulásához vezettek a vizsgált csoporton belül. Ugyanakkor a lokális társadalmon belüli egyéni és közösségi szerepkörök módosulását értelmezem azoknak az általuk preferált tudatépítő tevékenységeknek, illetve reprezentációs módoknak a felsorakoztatása során, amelyek segítségével kijelölik helyüket a

szatmári térségben, meghatározzák helyzetüket a világban, illetve a világhálón keresztül.

Előadásom szinkrón és diakrón kutatómunkára alapozva egyrészt a Mezőpetriben élő svábok narratíváiból tevődik össze, másrészt megfelelő forráskritikával döntő hangsúlyt fektet azokra az elsősorban történeti és helytörténeti vonatkozású, és csak másodsorban néprajzi igényű leírásokra, mint primer forrásanyagokra, amelyeket sváb származású alkotók készítettek. Céлом néprajzi és történelmi szempontból is egy árnyaltabb kép felvázolása azokról a lokális társadalmon belüli eseményekről, jelenségekről és következményeikről, mint például Mezőpetri benépesítése sváb telepésekkel, majd a huzamosabb ideig tartó helyben maradás fenntartása, vagy a 20. század eleji névváltoztatások, illetve a II. világháborút követő deportálások, amelyek kulturális és társadalmi változások egész sorát vonták maguk után. A csoporton belüli átstrukturálódások értelmezése során pedig megismerhetjük azokat az ok-okozati tényezőket, amelyek egyértelmű befolyásolói voltak a sváb identitásstruktúra módosulásának, illetve a csoportkohézió meglazulásának, ezáltal egy újszerű léthelyzet kialakulását megteremtve. Konzerválódott szokásaik megragadásával pedig olyan újszerű társadalmi életstratégia kibontakozását láthatjuk, amely jól példázza számos hozzájuk hasonló kisebbség kisebbségi léthelyzetben kialakult hagyományőrzésre törekvő közösségi attitűdjét.

A szatmári svábok körében emlegetett identitásválság és az annak következtében kialakult kulturális reflexiók jól tükrözik az egyes lokális társadalmakban megjelenő túlélési stratégiák mibenlétét. A felmerülő krízishelyzeteket minden generáció másképp kezeli. Több generáció számos kulturális jelenségének vizsgálata az ossztársadalom apró mozaikdarabjait adja, amelyek összeépítésével megkaphatjuk a napjainkra kialakult azonosságproblémák és megoldásuk összképét. Mindezek értelmezése hosszútávon elősegítheti egyrészt a kívülállóknak, másrészt a saját csoporton belül létező csoporttagoknak és a majdan felnövekvő generációiknak, illetve az elszármazott, de visszatérő egykori csoporttagoknak az esetleges újabb vagy hasonló krízishelyzetben kialakult elidegenedésének kezelését.